

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én másfél íven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához
címzendők.

A hirdetési díj szabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök **Szabó József**; **Dr. Berde Aron**, **Br. Jósika Sámuel**, **Szabó Sámuel**, **Vörös Sándor**; felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Meghívás. — Kiállítás és iránybeszéd. — Országos lótenyésztésünk. — A déési országos sertésvásár. — A déési üetető verseny. — A hatvani repakiemelő gépversenly. — Felhívás az 1889. bécsi kiállítás ügyében. — Uj kölcsönök kisbirtokosoknak. — Nyilatkozat. — Piaczi árak — Hirdetések. —

Meghívás.

Az erdélyi gazdasági egylet kertészeti szakosztálya 1889 október hó 2-án, azaz szerdán délután 5 órakor a titkári irodában ülést tart, melyre a t. tagok ezennel meghivatnak.

Főtárgyak: Bizottsági jelentés a köztelki szerződés ügyében és szőlőizlelés.

Kolozsvárt, 1889 szeptember 30-án.

id. **Bodor Pál**, **Szász Lajos**,
szakosztályi elnök. szakosztályi jegyző.

Kiállítás és — iránybeszéd.

A pestmegyei és kecskemétvidéki gazdasági egyletek által közösen rendezett gyümölcskiállítás szeptember 21-én nyílt meg nagy és előkelő közönség jelenlétében Budapesten a megyeház nagy termében. Maga a tárlat eredménye — bár nagyon sikeres volt — mégis távolabb áll tőlünk és így csak a főbb adatok jelzésére szoritkozunk. A kiállításon összesen 145 termelő volt képviselve 3500 tárggyal, melyek négy főcsoportba voltak osztva u. m. I. csoport: gyümölcskiállítás (ebben Pestmegye részéről 28 s Kecskemét város részéről 18 kiállító vett részt; az állami intézetek közül pedig a budapesti m. kir. állami vinczellér-képezde jelent meg.) — II. csoport: szőlőkiállítás (a megye részéről 23 s Kecse-

mét részéről 7 kiállítóval; az állami intézetek közül megjelent a kecskeméti „Miklós” szállótelep, a budapesti vinczellér-képezde, a m. kir. orsz. filloxa kisérleti állomás és a ménesi m. kir. vinczellériskola.) — III. csoport: borkiállítás (a megye részéről 37, Kecskemét részéről 8 kiállító; állami: a budapesti m. kir. vinczellér-képezde) — IV. csoport: szesztermékek kiállítása (a megye részéről 14, Kecskemét részéről 6 s gyárak részéről 3 kiállítóval). A megnyitáskor a pestmegyei gazdasági egyletnek a szó szoros értelmében érdemduis elnöke Gróf Károlyi Sándor oly talpraesett és mély belátásu beszédet mondott, hogy bünt követnénk el ügyünk, t. olvasóink és magunk ellen, ha a terjedelmes enuncziációnak legalább általánosabb részeit e helyen nem közölnők! —

Rövid bevezetés után a nemes gróf így folytatta beszédjét:

Korszerű ezen kiállítás eszméje, annak daczára is, hogy vidékünkön nem ujak s már eléggé ismertek is a termelés ezen ágai.

S korszerű ez annál inkább, ha akár közzgazdasági, akár nemzetiségi érdekeinkből indulva tekintjük azt.

Két lényeges mozzanat tűnik fel a közzgazdász szemei előtt; s ezekkel számolnia kell. Az egyik emelkedő kiviteltünk, a másik meg a filloxa megjelenése.

Utóbb tőlünk északra és északkeletre a vasutak új piacokat nyertek meg számunkra, a melyeken növekszik a fogyasztók száma földolgozott terményeinkre is, de még nagyobb mérvben a nyers gyümölcsre és szőlőre.

De szemben ezen kedvező tünettél találjuk a másikat: a fillokszerát, mely ellepi vidékeinket s borzasztóan tizedeli terméseinket.

Ezen két tényből világosan levonható a következtetés,

Ez pedig az, hogy ha tekintve a növekvő gyümölcs-kivitelre, csakugyan czélszerű megszorítani ennek termelését: a kkor szőlő mivélésünket még nagyobb mérvben kell szaporítani, figyelvén nemcsak az emelkedő kivitelre, de egyttal arra is, hogy feltétlenül és sürgősen kell pótolnunk azt a hiányt, mely szőlőterméseink mennyiségében a filloxera következtében mindinkább nagyobbodni fog.

De itt egyszersmind ki kell emelni azt is, hogy a gyümölcs, szőlő, ugy a bor- és borszesz-termelést nem szabad pusztán csak közgazdasági szempontból megítélni. Mert van ezen ügynek egy másik, ennél komolyabb oldala is, és ez az, hogy az ország majdnem minden tájain — a filloxera folytán — a szőlővel együtt elpusztul annak tulajdonosa is; de elpusztul az, a ki ezt műveli, a napszámos is.

Fájdalommal nézi a hazafi, hogy mint fokozódik a nyomor sok vidéken s miként vándorol el most már legjobb borvidékeinkről is a magyar munkás a magyar szőlőgazdával együtt.

S még elszomorítóbb, ha elgondoljuk, hogy fajunk eme fogyatkozásának tulajdonképen csak még kezdetét éljük; mert ha erélyesen elejét nem vesszük, vagy ha legalább nem enyhítjük a csapás mérvét: akkor e fogyatkozás még sokkal nagyobb arányban fog fokozódni e vészes rovarnak terjedése által. És ezen elszomorító tényekkel szemben alig nyujthat vigaszt az a lanyha és lassu védelem, melyet a kormány, legalább idáig, ezen nagy csapással szemben tanusított. Jogos baragra lobban a hazafiu lélek, mert hisz csakhamar be kell látni, hogy ez a lanyhaság nem más, mint tájékozatlanság; a mi pedig annál károsabb, mert hisz nálunk is ép ugy, mint más országokban; ha nagy áldozatokkal is, de bizonyára lehetne e bajon enyhíteni, sőt talán nagy mérvben segíteni is.

Lehetnek közgazdasági elméletek, melyek előtt teljesen közömbös az, hogy az országból a lakosság egy része elvándorol-e vagy sem? Mert hisz az elvándorlás épp oly természetes tünete lehet akár a túlnépesedésnek, mint a keresethiánynak.

Nem lehet közömbös azonban a kérdés, ha államfentartási vagy nemzetiségi s nálunk leginkább magyar államiságunk érdekét tekintve, szemléljük az ügyet.

Akkor önként következik, hogy a magyar kivándorlás káros, hogy azt kisebbiteni kell az által, ha legalább a jobbhirü borvidékeinken az amerikai alany segítségével újból lehetővé tesszük az ültetést; ha továbbá a gyér lakosságú homokvidékeken haladéktalanul és a legnagyobb eréllyel előnyöket adva a szőlőtelepítésnek — előidézzük a mindenféle vidékü lakosságnak odaszivárgását oly vidékekre, hol azok csakhamar fel fogják venni megyénk értelmes népének helyes szokásait és hazafias érzéseit.

Eme magasztos czélok elérése végett a következőkre kell fordítani minden gondunkat: azok a kellékek, a me-

lyek mellett gyümölcsöt, szőlőt, bort vagy hasonlókat előállítani lehet, csak olyanok, mint azok, melyek bármely más mivélési ág fejlesztésére szükségesek.

Szakértelem és pénz!

Eddigél gyakran tapasztalhatta, a ki figyelte, hogy a társadalom és a kormány felváltva, akár a gazdasági ismeretek terjesztése körül, akár pedig a földmivélési hitelt intézve, inkább a közép- és a nagybirtok érdekében cselekedett, míg a kisbirtok ügye inkább elhanyagolva maradt.

Gyümölcs, szőlő és borra tekintve ez annál nagyobb baj, mert épen ezen mivéletek, a melyekre oly nagy okoknál fogva sulyt kell fektetnünk, nálunk leginkább a kisbirtokos által lesznek kiaknázva.

A gazdasági ismeretek kellő mérvé még nem jutott a kisbirtokosig a kívánt adagban. Nem tudjuk, mert a kormány még most sem tanultatá egész alapossággal, hogy egy-egy nevezetesebb borvidékünkön mely amerikai alany, miféle nemes szőlő-fajainkkal beoltva fogják adni a legnagyobb vagy a legjobb hozamot?

Borvidékeinken nem tudják eléggé, hogy a legtöbb bortermő országban azért ültetik szélesen a sort, hogy megkíméljék a drága kézimunkát, helyt adva az olcsóbb lókapának.*)

Az egyfaju szőlő együtt egy szakaszban ültetve olcsóbb szüretelést enged — és azt eredményezi, hogy nem kell többé az érettel a túlérett vagy éretlen szőlőt összezsürni, mely a bor legnagyobb kárára van.

Gazdasági egyleteink feladata mai napság kevésbbé az, hogy az elméleti ismeretek terén az akadémiák számára buvárkodjanak s tudásukat válogatott közönség előtt kitarják; mint inkább az, hogy a földmivelő nép tömegével ismertessék meg a helyes irányokat.

A valódi haladást azon egylet fogja elérni, a mely sok gazdakört, népszerű felolvasásokat fog rendezni és vándortanítókat fog alkalmazni. E részben azonban az egyletek nagy többsége azért nem tudja bemutatni a kellő eredményt, mert a szükséges pénzzel nem rendelkezik, a bevétel gyér, míg a kormány támogatása elégtelen.

Mindenütt ott, a hol vagy régi szőlő-vidékek újból beültetése, vagy új területek telepítése czélszerű; a gazdasági egyesület tartson kitünő szakképzettségi titkárt és több vándortanítót s a netalán ni pénzhiányt ezen czélra a kormány adja meg.

Ezek segítségével provokálnunk kell azt, hogy szőlőt és gyümölcsöt ne csak helyesen mivéljenek, de azt is, hogy ezt minél nagyobb áron is lehessen értékesíteni. Az eladási szö-

*) Ennek más oka is van, t. i. az, hogy a lókapát csakis hullámos területen, legfeljebb dombokon lehet alkalmazni; Magyarországon pedig (az erdélyi részeket is ideértve) a legjobb bor még ma hegyen és gyakran igen meredek hegyen terem.

vetkezeteiket kell pártolnunk. Erősek legyenek ezek, hogy jóra való ügynököket tarthassanak, kik a szövetkezetek számára az eladási piacokon a legjobb összeköttetéseket tudják megszerezni.

A bortermelés, melyről annyit irtak és mondtak már nálunk, mindaddig nem lehet a világpiac igényeinek megfelelő, míg minden szőlőgazda maga szüri saját módja szerint a borát.

A szőlőnek lábön való eladását kell elérni. Egyes bevásárló szövetkezetek is lehetnek jó hatással, de a kereskedők is fel fogják karolni ezen irányt, mely az egyedüli út arra, hogy kiegyenlített és jól kezelt tömegárut állítsunk elő.

Ezen czélok elérésére ne kiméeljék sem az egyesületek, sem a kormány a gazdakörök létesítését, az ingyenyomtatványt, a felolvasások szervezését faluhelyeken és a vándortanítóknak meghatározott működési kör szerint leendő alkalmazását.

Mindez azonban hiu munka fog lenni, ha nem lesz meg a hozzá való pénz.

Pénz kell tehát vagy pénzérték.

Az egyik kedvezmény ingyen vagy olcsó és több évi törlesztés mellett adandó oltvány-csemete, vagy amerikai alany, akár nemes szőlővessző.

A másik kedvezmény a sok évi adómentesség szőlő-ujtásoknál vagy új telepítéseknél.

A legszükségesebb azonban az olcsó és a kisbirtokos viszonyaihoz helyesen alkalmazott hitel.

Szükség van pénzre, hitelre, ha nem is mindig, úgy hát legalább olykor — akár csak a kiadandó költség egy részének fedezésére — akkor, ha valaki új szőlőt, vagy ha valaki, akár egész társaságok telepítésre szükséges területeket vásárolnak.

A kisbirtokos, a mennyiben saját és családja munkáját nem számítja, kevés készpénzt igényel, ha szőlőt telepít. Uzsorástól nem vesz kölcsön, ha teheti, mert tudja, hogy reá megy a birtok. — Csakhogy mindenkor nem mellőzheti ezt, mert a takarékpénztárnál a városban nem ismerik az embert, vagy ha olyan takarékpénztárral van dolgunk, a mely a kisbirtokosoknak is ad hitelre pénzt, biztosak lehetünk benne, hogy azon takarékpénztár uzsorászkodik.

A kisbirtokosok országos földhitelintézete szervezetében létező nehézkességénél fogva, de azért is, mert 300 frtnál csekélyebb kölcsönöket nem ad, a szőlőtelepítőn szintén nem segíthet.

E mellett telekkönyveink állapota még mindig bonyolult, rendezésük pedig az e végre hozott törvény daczára még el sem lett kezdve. De egyáltalában a jelzálogos hitel nem mindig alkalmas a szemeink előtt most lebegő czélokra, mert a kinek telekkönyvén betábláztak adósságot, újabb ily adósságot csak drágább áron köthet.

E helyett a személyes hitel alkalmazását ajánlom, mely mellett, ha szükséges, a jelzálogos

biztosítás is alkalmazható. Az alak pedig, melyet e részben ajánlok, a megyékben már fejlődő félben levő hitelszövetkezeti alak.

Meg kell jegyezni e helyt, hogy szőlőtelepítéseink is hosszabb, 5 vagy 10 évi lejáratu kölcsönöket igényelnek.

Ily pénzeket csekély mérvben át is adott egy-egy megye a hitelszövetkezeteknek, csakhogy ezen tőkék csekélyek és a folyvást szaporodó szövetkezetek ezt annál biztosabban fogják felhasználni, ha az ugynevezett adósságkonverziókon kívül, még nagyobb mérve is a szőlőtelepítésnek fog bekövetkezni. Új forrásokra leendő szükség s ezeket keresve megállhatunk annál, a melyet az italmérés megváltásáról szóló törvény egyik szakasza kilátásba helyez.

Reménylenünk kell, hogy ezen szakasz mihamarabb megtestesüljön igéretté fog válni és hogy ezen pénzek a szőlőtelepítésnek is nagy lendületet adva, egyuttal teljes biztonságban lesznek elhelyezve, ha oly szövetkezeteknek fognak kiadatni, a hol a szolidaritás jelenlegi, vagy még ennél is szigorubb alakja mellett teljes biztonság leendő elérhető.

Kétségtelen, hogy a kormány a multakban a szőlőtelepítés érdekében sokat tehetett volna, de tulajdonképp csak keveset tett — s leginkább a kísérletek terén maradt, jó és helyesen berendezett szőlőiskolákat alkotott. De a vészes vidékeken, a hol az újbóli ültetés a kiváló fekvésnél fogva szükséges, vagy új telepítésekre czélszerű helyeken: nem létesített egyleteket; nem küldött olvasni valót a nép számára; nem oktatott be, nem alkalmazott kellő számban vándortanítókat, a kiket rendes fizetésükön kívül jutalmazott volna működésük eredményeihez mérten; nem szervezett eladási vagy más szövetkezeteiket; a telekkönyveket nem rendezte; az uzsorást hagyta működni; olcsó hitelt nem szerzett a népnek és Pestmegye módjára nem szervezett hitelszövetkezeteiket.

Mindezt nem tette; de a gazdasági egyleteknek, a melyek ez irányban talán tették volna, buzdító tanácsot sem adott, hanem e helyett szubvencziókat is megcsontította.

A jövőben mindannak megtörténnie kell, a mi eddig nem történt és ezeknek megtörténtét erősen kell követelnünk.

A szőlőmivelés magával hozza a népesség tömörösödését is; új és erre alkalmas helyek betelepítése és a régi és kitünőbb borvidékek újbóli kiültetése oly követelések, melyektől egyedül várható némi enyhítése az elszegényedésnek és fajunk fogyatkozásának.

Hazafias tett lesz mindegyikünk részéről egyenkint és együttesen ezen irány előmozdítása és reményleni akarom, hogy földmivelésünk érdekeinek jelenlegi intézője, a földmivelési miniszter ur hivatásának magaslatán meg fog küzdeni a helyzet nehézségeivel; biztos lévén benne, hogy ezen

irányban az ország összes gazdaközönségének meleg és rokonszenves támogatására fog számíthatni. — —

— Azon nagy tetszés, mellyel a jelenlevők ezen ugy szólván programmszerű beszédet fogadták, kétségkívül élénk visszhangra fog találni a távolv ltak kebelében is, kik ha vállvetve működnek a nemes gróf által oly szabatosan kitűzött irányban, bizonyosan el is érik a mindannyiunk által hön óhajtott célt! —

Országos lótenyésztésünk

ezim alatt Z. v. D. betűk alatt érdekes cikket hozott a „Pesther Lloyd“ egyik közelebbi száma, melynek lényeges tartalma a következő:

Szerző sajnosan konstatálja, hogy lóállományunk évek óta fogyatékán van, értve t. i. a jó katonalovat és legfőbb idejének tartja, hogy e bajon teljes eréllyel segítsünk. A csökkenésre különféle összeható tényező működött közre, melyek közül egyik-másikat megszüntetni absolute nem lehet; de van akárhány és pedig fontos hiány, melyet kisebb-nagyobb fáradozással orvosolni lehetne.

Csak a lényegesebbeket említve, mindenekelőtt a legelőknél az elmúlt évtizedekben történt nagymérvű feltörésénél kell megállapodnunk; itt csak az idő segít, t. i. ha belterjes gazdálkodás az okszerű tenyésztéssel egyesül. Fájdalom, az okszerűség igen ritka és szerző több példát idéz, hogy még a n intelligens birtokosok méneseiben is pókos, havi vakságos, sőt nehéz magállatokat is talált; természetes, hogy a csikók is ezen hibákban szenvedtek. A tenyésztő ily körülmények között állatai után jövedelmet nem nyervén, kénytelen előbb-utóbb a tenyésztéssel felhagyni s példája társaira is visszariáshatólag hat.

Czél szerű volna tehát, néhány valóban ügyes szakembert kiválasztani s az ország bizonyos részét velük évente többször és rendszeresen bejártni, a tenyészanyagot felülvizsgáltatni s a tenyésztőt jó tanácsal ellátni, a nem arra való állatokat a tenyésztetből kizártni, végre pedig az értékesítésben is a birtokosnak kezére jární. Ezen szemleutak azonban nemesak a kisebb-nagyobb magánménesekre terjedjenek ki, hanem minden nevesebb községet is befoglaljanak, a hol lótenyésztést üznek. Ha az említett szakemberek feladatuk magaslatán állva, azt híven teljesítik, akkor a lótenyésztő is nem sok idő múlva saját előnyére észlelni fogja az okszerűbb eljárás kedvezőbb eredményét és jobb használati lovat fog nyerni, a hadsereg pedig baj nélkül fog alkalmas remondákhoz jutni.

Szerző ugyan szívesen üli meg az angol telivér és még inkább a jó félvér lovat; de azért nyiltan bevallja, hogy nézete szerint parlagi fajtáink nemesítésére igen is sok angol vért használnak országszerte. Nem lehet tagadni, hogy e nemesítés által sok, gyakran kitünő félvér lovat nyertünk; de az is tény, hogy az angol vérnek ilyen általánosabb használata előtt kevesebb hosszú és orsólabu, vékony mellű, laposbordájú stb. lókarrikaturát lehetett látni, mint most. Jól tudja cikkíró, hogy ezen szánandó alakok nem minde-

gyikét a vérnemesítés hozta létre, hanem azon körülmény is, hogy a szegényebb gazda állatját sem eléggé jól nem tartja, de még idő előtt is használja. Kétségtelennek látszik azonban, hogy ugyanazon anyag keleti vérkeveréssel még ezen kedvezőtlen felnevelési viszonyoknak is sikeresebben állana ellent: Bizonyítékul az általában véve ugyan jóval kisebb, de minden tekintetben sokkal arányosabb testalkatu, nagyon kitartó és gyorsaságra nézve is megfelelőbb erdélyi, bukovinai s kárpátoldali fajtákat lehet felhozni, hol a ló alig nevelődik jobb körülmények között, de keleti vérrrel van nemesítve.

Egy nagy hibája tenyésztésünknek a nagyság utáni törekvés: divattá vált a 16 markoson (168 cm.-en) alóli lovat kicsinynek nevezni, a 15 markost megvetik! Hogy a lovasok vagy a lovasság egyáltalában nyert-e ez által? abban szerző kételkedik, mert számtalanszor győződött meg arról, hogy kisebb lovak a terhesebb megeröltetést könnyebben és jobban állották ki, mint a nagyok. Példa ismét az erdélyi ló, mely silány táppal kemény, köves uton élte fogytáig hegyen-völgyön nehéz terhet húz vagy visz, és melynél ennek daczára még késői korában is csonthibát aránylag ritkán talál. Lóanyagunk lényege tehát nagyot nyerne, ha a nagyság utáni törekvéssel felhagyva, tenyészszélunkat a, habár kisebb tömeg tömörítésére irányítanánk, a mi csakis a keleti vérrrel nemesítés vagy bekeverés által érhető el.

További hiba azon — kivált délmagyarországi — szokás, hogy a legtöbb mén csikót mint olyant nevelik fel! A mén felnevelése egyáltalában bajosabb, az állat szilaj, magában vagy más lóban kárt tesz, idő előtt és gyakran kis kancza csikót bág stb. Ennélfogva minden két éves mén csikó szigorú vizsgálat alá lenne vonandó és a tenyésztésre alkalmatlan irgalmatlanul és hivatalból kiherélendő.

Nem csekély károsodást szenved az országos lótenyésztés az által, hogy sok fiatal kanczát vásárolnak meg a közös hadsereg, sőt a külföld részére is; ezek pedig a tenyészetre nézve veszendőbe mennek! A kanczát 5 éves korában sorolják be s ha jó marad, 16, sőt 18 éves koráig is elszolgál. Az ilyen kancza ezután alig lesz alkalmas a tenyésztésre; ha pedig előbb kerül ki, tanujele, hogy hibás és ekkor a tenyésztésnek sem fog valami nagy előnyére válni. A honvédségnél másként és jól áll a dolog, itt rendszerint 5—6 év múlva a kancza magános kézbe megy vissza, tehát mint 10—11 éves még mindig adhat 5—6 jó csikót.

A kanczavásárlás a közös hadseregnél tehát lehetőleg korlátolandó volna, legczél szerűbben úgy, hogy azoknak besorozása csak minden 3—4-ik évben engedtetnék meg, ellenben a honvéd lovasság békében kizárólag kanczát vásárolna, miután ezen anyag a tenyészethez visszajut.

A nélkül, hogy a lovasság harczképessége legkevesebbet is szenvedne, a remondák magassági minimuma 152 centimeterre volna leszállítható; feltéve, hogy 158-on alóli

ló csak akkor volna beveendő, ha a kiválóan erős csontozat szélességben kipótolja azt, ami a magasságban hiányzik. Ily rendszabály mellett például Erdélyben, de egyáltalában a hegyes tájakon nagy mennyiségű, igen kitűnő anyagot lehetne kapni.

Hogy a külföldi kanczakivitel lehetőleg megszorítás-sék, magas vámot, p. o. minden 10 éven alóli kanczára 100 frtot kellene kiróni. A luxuslónál e tétel a kivitel csak alig, vagy épen nem gátolná, az országos lótenyésztés azonban a kanczák nagy részét megtarthatná, mert ily vám, a remonda áron felül, át nem léphető akadályt képezne. —

A deési országos sertés vásár,

a szolnokdobokamegyei gazdaság egyesület által a már hivatalos uton megállapított s az időben országosan közhírré tett rendes idejében, szeptember hó 18-ik és 19-ik napjain tartatott meg, melyre be lett hajtva gróf Kornis Viktortól 585 darab, Govrig Ferencztől 445 darab, gróf Wass Jenőtől 260 darab, Simó Lajostól 133 darab, Ujfalvi Károlytól 122 darab, Voith Simontól 115 darab, Weér Dezsőtől 100 darab, Frink Lajostól 53 darab, Lendvai Károlytól 72 darab, Hye Adriennetől 43 darab, Almai Ferencztől 40 darab, Farnos Tamástól 32 drb., Korbuly Gerőtől 22 drb., br. Bánffy Dezsőtől 15 darab és több deési magánosoktól 16 darab. Az idő a vásárnak legkevésbé sem kedvezett, mert mind a két napon át folytonosan permetezett apró cseppekben az eső; közbe-közbe süvöltött a hideg, csipős szél. De mindezeknek daczára a vásár, a mostoha körülményekhez képest, látogatott volt, a mennyiben vásárlók még Nagyváradról, Békés-Gyuláról és Czeglédre is voltak; azonban csak ez utolsók által lett 37 darab süldő megvásárolva, több vásár nem volt köthető, mert a tulajdonosok által követelt árral szemben a vásárlók nagyon alanti árakat ígértek. — (Sz. D.)

A deési ügető-verseny,

melynek terét a Deés és Szamosujvár közötti országúton 10 kilométer hosszú méretett ki, melyet a versenyzők oda és vissza, ügetve tartoztak két lovas kocsiokkal befutni, szept. 19-én folyt le. A versenyre három versenyző jelentkezett, és pedig: Bethlen András gróf, Wesselényi Miklós báró és Wass Jenő gróf. Mint bírálóbizottsági tagok, a következők működtek: Elnök br. Bánffy Dezső. Jurytagok: gróf Kornis Viktor, a gazd.-egyesület elnöke és Fejérvári Károly nagybirtokos. A bizalmi férfiak feladata volt a hajtás minőségét ellenőrizni és a vágatásra felcsapott lovat rögtön visszatartani, mivel csupán ügetésben szabad a lovaknak menniük.

A versenyzők indulása előtt gróf Wass bejelentette, hogy visszalép a versenyzéstől, mert az éjjel egyik lova a térdét megsebezte. Elsőnek Wesselényi Miklós br. fogatja, másodiknak Bethlen András gróf fogatja indult, melyeknek visszaérkezése után a bíráló-bizottság elnöke a következő eredményt hirdette ki: Az első díjat 40 dr. 10 frankos ara-

nyat, mivel a 20 kilométer pályát 50 perc és 23 másodperc alatt futotta be, Wesselényi Miklós bárónak, (tehát ugyanazon fogatnak, mely az idej kolozsvári tenyész-állatkiállításon is első díjat nyert), a második díjat: 16 drb. 10 frankos aranyat pedig, mivel a pályát 61 perc és 45 másodperc alatt futotta be, Bethlen András grófnak ítélte oda.

A verseny ez eredménye alkalmából megjegyzendő, hogy Wesselényi báró a versenyen (épen úgy, mint Kolozsvárt is), külön e czélra készített kocsit használt, míg Bethlen gróf könnyű közönséges kocsit, — mi hátrányára szolgált.

A hatvani répakiemelő gépverseny

szeptember hó 7—8-án igen élénk részvétel mellett tartatott meg. A kiállított és két fogatos erőre szerkesztett gépek közül az ottani viszonyok közepette legjobbnak bizonyult a mezőhegyesi répakiemelő, mely az Ollivier-Leque-féle francia gép mintája után készült, Gluzek igazgató által javítva. Ez a gép nyerte az első díjat. Második díjat az Umráth és társa czég által kiállított Bojac-féle répakiemelő vagy arracheur nyerte, mely kitűnő munkát végez ugyan, de ára (85 frt) magasnak találtott. A harmadik díjat a Dénes és Steiner czég által kiállított Pracner féle javított répaemelő vitte el, melynél csak az a hátrány mutatkozott, hogy helyenként a répát eltakarta; különösen egyszerű szilárd szerkezete és olcsósága miatt (33 frt) a gazdák tetszését megnyerte. Minthogy a mezőhegyesi répakiemelő általában a legmegfelelőbbnek találtott, Gluzek igazgató felkérte, hogy ezen gép nagybani gyártásával valamely belföldi első-rangu gépgyárat bizna meg, azzal a kikötéssel, hogy a teljesen felszerelt gép ára 50 frtnál magasabb ne legyen és a répaemelőnek jogukban álljon ezt a gépet házilag is készíttetni. — A kézi répaemelők közül a Mődig Gusztáv marcheggi gyáros által kiállított ásóvillák találtottak megfelelőeknek, habár száraz, kemény talajon gyengéknek bizonyultak, minélfogva a gyáros erősebb villák gyártására felkérte. Azonkül dicsérőleg kiemeltetett a Ferenczi András varsányi gépész által bemutatott fogó alakú répaszedő, mely azonban még javítandó és egyszerűsítendő volna. — Ezen répaszedő gépeken és eszközökön kívül a répaemeléshez szükséges következő gépek voltak még kiállítva: sor- és fészekvető gépek; kézi kapák, fogatos répaemelő eszközök nagy számban; sodrony kosarak a répaszállításhoz, réparakó villák és mezei vasutak — (Gy. M.)

Felhívás az 1889-iki bécsi kiállítás ügyében.

A bécsi cs. kir. gazdasági egyesület 1890. évi május hó 15-étől 1890. évi október 15-éig terjedő időközben Bécsben a Rotundában, illetve a cs. kir. Praterben általános gazdasági és erdészeti kiállítás megtartását határozta el.

A kiállítás magába fogja ölelni a mező- és erdőgazdaság körébe közvetve és közvetlenül tartozó összes ágazatokat az osztrák-magyar monarchia egész területéről, de részben a külföldről is.

Ezen kiállításban való részvételre a bécsi cs. kir. gazdasági egyesület kollégiális érülettel meghívta az orsz. magyar gazdasági és az orsz. erdészeti egyesületeket is, arra kérve fel a két testületet, hogy a Szent István birodalmához tartozó országok részéről a kiállítás szervezését kezükbe vegyék s gondoskodjanak arról, hogy Magyarország ezen nagyszabású kiállításon megfelelően képviselve legyen.

A barátságos meghívásnak a két egyesület annyival is inkább szívesen engedett, mert tudvalevőleg Magyarország nyers termelése nagy részben Ausztriára lévén utalva, országos érdekként nyilvánul, hogy ezen kiállításon hazánk kitűnő terményei a maguk igazi minőségében bemutatva legyenek.

Ezen nézetet a magyar kir. kormány is magáévá tette, midőn egyfelől készséggel hozzájárult ahhoz, hogy a két egyesület kebeléből alakult vegyes bizottságba, a melybe a horvát-szlavonországi gazdasági és erdészeti egyletek is meghivattak, a maga részéről is küldessenek ki tagok és másfelől a kiállítás magyar részének minél sikeresebb és tanulságosabb szervezése érdekében anyagi támogatást is helyez kilátásba.

Ezeknek előrebocsátásával bizalommal fordulunk a magyar birtokos és bérlő osztályhoz azon kéréssel, hogy e kiállításon teljes buzgalommal résztvenni sziveskedjék. Igaz ugyan, hogy az idei kedvezőtlen termés épen nem ösztönözhet arra, hogy ily irányban nagyobb áldozatokat hozzunk; de nem szabad elfelednünk, hogy e kiállítás sokoldalúságánál fogva a roszt termés daczára is számtalan alkalmat nyújt a magyar mező- és erdőgazdaságban fekvő és értékesítésre váró kincseknek széles körű megismertetésére, valamint annak bebizonyítására is, hogy a magyar állam szervezetében a mező- és erdőgazdaság fejlődése a művelt külfölddel lépést tartani igyekszik.

Ha versenyképesek maradni, avagy a versenyképességben izmosodni akarunk, akkor a Szent István koronájához tartozó országoknak, daczára az ez évi elégtelen termési állapotoknak, a kellő méltósággal kell Bécsben megjelenniök, annyival is inkább, mert előzetesen teljesen tisztázva lett, hogy Magyarország e kiállításon állami különállásának feltétlen megóvásával veendő részt.

Ezen elvnek megfelelőleg a kiállítás magyar részének rendezését alulírt rendezőbizottság önállóan teljesíti és az összes bejelentések és a kiállítás ügyében történő összes tudakozódások is ezen bizottsághoz (Budapest, Köztelek) intézendők.

Ezen rendező-bizottság az egyes kiállítási ágazatokra külön-külön csoportbiztosokat kért fel a következő beosztással: 1. Lókiállítás: Beniczky Gábor és gróf Széchenyi Imre. 2. Szarvasmarha-kiállítás: Egán Ede és Reusz Henrik. 3. Sertés- és juh-kiállítás: Tormay Béla. 4. Időleges kertészeti kiállítás: Emich Gusztáv. 5. Baromfi-kiállítás: Az orsz. gazdasági együletnek baromfiteyésztési szakosztálya. 6. Kutyakiállítás: Bárczy István és gr. Eszterházy

Béla. 7. Tejgazdasági időleges kiállítás: Egán Ede és Reusz Henrik. 8. Időleges gyümölcs-kiállítás: Baranyay István és Rohonczy Gedeon. 9. Időleges zöldségkiállítás és zöldségértékesítés: Baranyay István. 10. Dobánykiállítás: Cserháti Sándor. 11. Gazdasági termények: Szemere Huba. 12. Gazdasági ipar terményei: Máday Izidor. 13. Vadászati kiállítás: gr. Nádasdy Ferencz és a vadászati védegyelet. 14. Szőlőművelés és borászati kiállítás: Miklós Gyula és Horváth Géza. 15. Halászati kiállítás: gr. Migazzi Vilmos. 16. Méhtenyésztési kiállítás: br. Ambrózy Béla. 17. Állandó kertészeti kiállítás: Baranyay István, Ilzeman Keresztély. 18. Gazdasági gépek és eszközök kiállítása: Nagy Dezső. 19. A gazdasági ipar szolgálatában álló gépek és eszközök kiállítása: Lázár Pál. 20. Tejgazdaság és annak gépei és eszközei kiállítása: Egán Ede és Reusz Henrik. 21. Házi iparkiállítás: Koppély Géza. 22. A mezőgazdaság szolgálatában levő ipar- és kézmű-iparkiállítás: Baranyay István és Miklós Ödön. 23. A mezőgazdasági üzem segédeszközei kiállítása: Ordódy Lajos. 24. Állategészségügyi kiállítás: Tormay Béla. 25. Talajjavítás, gazdasági építészeti és gazdasági műszaki tárgyak kiállítása: Kvassay Jenő és Barcza Károly. 26. Gazdasági szakoktatási kiállítás: Bslázs Árpád. 27. Gazdasági kísérletügy kiállítás: Kossutány Tamás. 28. Nagy városok élelmezésének kiállítása: Krick Aladár, Matuska Alajos. 29. Nagy városok hulladékai felhasználásának kiállítása: Herényi Gothard Sándor, Otcoska Béla, Habenhauer János.

Az erdészeti ipar terményei, továbbá az erdőgazdaság segédeszközei, az erdészeti kísérletügy, szakoktatás és irodalom, végre az erdészeti gépek és eszközök kiállításának rendezésére az országos erdészeti egyesület kóretett fel.

A kiállítás adminisztratív munkálatait intéző szűkebb körű végrehajtó-bizottság tagjai: gr. Dessewffy Aurél, gr. Tisza Lajos, Horváth Sándor, Ordódy Lajos.

A csoportbiztosok hivatva vannak az egyes feleknek a kellő szakszerű felvilágosításokat megadni és a kiállítás szakavatott rendezése érdekében tanácsukkal a rendező bizottságot gyámolítani.

A kiállításnak egy általános szabályzata van. Ezenkívül az összes állandó és időleges kiállításoknak külön részletes programjaik vannak, a melyek, valamint a bejelentési űrlapok a kiállítóknak megküldetnek. A kiállításnak irodája Budapesten (Köztelek) van; ide intézendők f. é. november hó 30-ig az összes bejelentések.

Budapest, 1889. augusztus havában.

A bécsi általános gazdasági és erdészeti kiállítás magyarországi rendező-bizottsága:

Ordódy Lajos, biz. előadó. **Gr. Dessewffy Aurél,** biz. elnök.

Uj kölcsönök kisbirtokosoknak.

A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete köztudomásra hozza, hogy f. évi szeptember hó elsejétől fogva kölcsönöket 4½%-os kamatozású záloglevelekben fog engedélyezni. Az új kölcsönök 50 évi törlesztésre fognak szólni

s járadékul — a melyben a kamaton kívül az igazgatási költség és tőketörlesztésre szolgáló részlet is befoglaltatik — a kölcsöntőke évi $5\frac{1}{2}\%$ -a lesz fizetendő, tehát minden 100 frt ilyen záloglevelekben adott kölcsöntőke után fél-évenként mindössze 2 frt 75 kr. vagyis két forint és 75 kr. E fél-évenként minden 100 frt záloglevél tőke után fizetett két frt 75 krral azután a kikötött 50 év alatt nemcsak a kamat és kezelési költség fizetetik meg, hanem a benne foglalt tőketörlesztő részletek által maga az egész kölcsöntőke is visszatérül, úgy, hogy az 50 év leteltével a tartozás véleg megszűnik. Előnye e kölcsönnek még — mint egyáltalán az intézet egyéb, $5\frac{1}{2}\%$; illetőleg 5% -os kölcsöneinek is — hogy pontos fizetés és a többi feltételek pontos teljesítése esetén az intézet részéről fel nem mondható ugyan, de a kölcsönvevő fél az alapszabályok vonatkozó 80. és 81. §§ ai értelmében jogosítva van, azt bármikor akár részben, akár egészben visszafizetni és az intézet köteles az ily soron kívül eszközölt rész vagy egész visszafizetést bármikor elfogadni. A kölcsönvevő fél tehát teljesen biztos lehet abban, hogy az intézet őt a kölcsön visszafizetésére nem kényszerítheti, ha pontosan teljesíti köteleességét, de ő maga visszafizetheti azt az alapszabályok említett szakaszai szerint, a mikor neki tetszik, akár részben, akár egészben. Szóval az ötven évi törlesztés nem úgy értendő, hogy a kölcsönt addig okvetlenül meg kell a félnek tartani, hanem azt jelenti, hogy a fél — ha pontos fizető — nem kötelezhető arra, hogy a kikötött fél-évi járadékoknál többet fizessen, vagy a kölcsönhátralékot esetleg korábban akár egyszerre egészben, akár nagyobb részletekben térítse vissza: de e mellett joga van neki ahhoz, hogy tartozását az intézeti alapszabályok értelmében akkor, mikor neki tetszik, akár egészben, akár részben is visszafizethesse. A $4\frac{1}{2}\%$ -os kamatozású záloglevél-kölcsönök mellett 5% -os kamatozású kölcsönöket is ad az intézet! sőt 1.000 frton aluli összegekben egyáltalán csak ily 5% -os kölcsönöket engedélyez, míg azon felül a felek szabad tetszésére bizza a kettő közt való választást. Ezen 5% -os záloglevelekben kapható kölcsön $33\frac{1}{2}$ évi törlesztésre fél-évenként minden 100 frt záloglevéltőke után 3 frt 30 = évi $6\frac{6}{10}\%$; — 17 évi törlesztésre fél-évenként minden 100 frt záloglevéltőke után 4 frt 75 = évi 9.5% ; — 15 évi törlesztésre fél-évenként minden 100 frt záloglevéltőke után 5 frt = évi 10% járadék fizetése mellett, egyebekben ugyanoly feltételek alatt, mint a fentemlítették. Félreértések kikerülése végett megjegyezzük még, hogy a kölcsönök záloglevelekben, tehát nem készpénzben, hanem papirokban adatnak ugyan, de az intézet a kölcsönvevő félnek nem magát a papírt adja a kezébe, hanem már akkor, a mikor a kölcsön megadásáról értesíti, egyuttal megszabja azt is, hogy — feltéve a viszonyok változatlanságát — minden 100 frt záloglevélért hány forint készpénzt fizet ki a kölcsönvevőnek, ha az a kölcsönt tényleg felveszi. A kölcsönvevő tehát előre tájékozást nyer azon árra nézve, a melyet a záloglevelek helyett kapni fog. Bővebb felvilágosítást az intézet és vidéki megbízottjai a legszivesebben nyújtanak. Az intézethez szóló kérvények bélyegmentesek. **Az igazgatóság.**

Nyilatkozat.

Az „Erdélyi Gazda“ közelmúlt — 18 ik — számában „A réphulladékok értékesítése“ cím alatt időszerű cikkecske jelent meg, mely — mint különben jelezve is volt, a jász nagykun-szolnokmegyei Gazd. Értesítőből vétetett át.

Azóta felszólalást vettünk és magunk is meggyőződünk, hogy ezen közlemény szóról-szóra Dr. Rodiczky

Jenő „Gyakorlati répatermesztő“ című jeles munkájából van kiírva; minélfogva őszinte sajnálatunkat fejezzük ki, hogy — bár akaratlanul, — plagiumot követtünk el; mert lapunkban szigorúan őrködünk azon, hogy minden felhasznált forrás felismerhetően jeleztessek.

Kolozsvárt, 1889 szeptember 30-án.

Az „Erdélyi Gazda“ szerkesztősége.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Könyvvásárlás.

Egyes jobb munkák, valamint egész könyvtárak

készpénzen megvétetnek.

Ajánlatok Dobrowsky Agost könyvkereskedőnek, Budapest, VI. egyetem u. 2. küldendők.

Tenyész-bival eladás.

A fogarasi m. kir. álladalmi ménesbirtok sárkányi bivaltehenészetében 1 darab négy éves, 3 darab három éves tenyészbika, 8 darab öreg, 7 darab öt éves és 4 darab három éves tehén

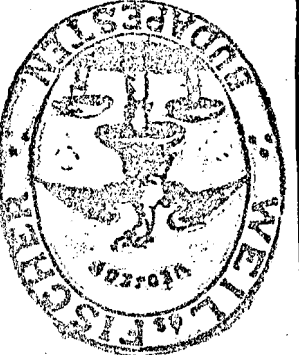
szabad kézből eladóik,

azon megjegyzéssel, hogy a tehenek mind vehesek s részben fejősök.

Venni szándékozó tenyésztők részletes tudnivalók iránt sziveskedjenek akár levélben, akár személyesen az uradalmi igazgatósághoz Fogarason, fordulni.

A ménesbirtok igazgatóság.

(1—3.)

Ügynökök megfelelő %-ban részesülnek.

FISCHER és HEIDLBERG
 ezültként Woll és Fischer
 vegyszeri kátrány-termékek, kátrósav kar-
 bolsavas méz, karbol-oleum, kátróállomaz és
 faszennel-töltés
GYÁRA.
 Budapest, külső sorokart-út 9607

Uj iparág meghonosítása,
 hulladékok és melléktermék
 nyek ezülszeri értékesítése,
 nagyban termelés és verseny-
 képességért.

legelőbb díobarna szind infeltő sze
 zindeltetőre, kertészekre és gazdasági es
 közkre, melynek használata folytan elpus
 tihattalan tartóságot nyer a fa, a mázola
 akárki véggezheti
 A carbol-oleum ára:
 hordóban 100-200 kg-ig... 17 kt
 100 kg. kisebb edényekben... 19
 5-10 kg. próbaküldemények... 22
 bádo szelvényben... 22
 Ajánlja egyezmény ind vétés, zid és pala
 barna kátrány-törőket zindeltetőket
 mázolására
 Gyártmányaitól árjegyzéket és használati utasítá-
 sokat ingyen és bérmentve küldenek.

Szőlő- és gyümölcs-bor sajtók

a legujabb és legkitünőbb, folytonosan működő kettős emeltyü-szerke-
 zettel és nyomerő-szabályzóval.

A legnagyobb munkaképesség biztosítatik!
 20%-al nagyobb a munkaképessége bármely más sajtónál.

A bécsi birodalmi gyümölcskiállításán 1888 október
 havában a legelőbbkelő szaktekintélyek által tör-
 tént kipróbálás után az első díjjal lettek kiténtve.

Gyümölcs- és szőlő-zúzókat
 gyártanak és szállítanak Bécsből

MAYFARTH PH. és Társa
 mezőgazd. és szőlőművelési gépgyárai, vasöntődeje
 és gőzhámora.

Bécs II. Frankfurt a. M. m. Berlin.
 Képes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve
 küldetnek.

Ügyes és megbízható ügynökök alkalmazást nyerne.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár helye	napja	Gabona mérték	K r a j c z á r o k b a n															
			Tiszta búza	Elégy búza	Rozs	Árpa	Zab	Török-búza	100 kltó széna szalma	1 köb- méter tűzifa	1 kiló marhabús							
Budapest	28	méterháza	855	—	703	620	707	493	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	27	hektolter	600	400	400	450	240	440	290	130	260	40	—	—	—	—	—	—
Deés	24	"	760	700	620	—	360	600	380	220	280	28	—	—	—	—	—	—
Fogaras	27	"	600	540	350	—	220	450	250	180	210	32	—	—	—	—	—	—
Gyula-Fehérvár	21	"	575	475	430	—	250	325	260	180	240	32	—	—	—	—	—	—
Kézdi-Vásárhely	26	"	580	—	385	360	230	470	300	90	220	32	—	—	—	—	—	—
Kolozsvár	26	méterháza	700	—	640	—	560	580	300	140	300	34	—	—	—	—	—	—
Maros-Vásárhely	26	"	767	665	665	560	600	585	360	230	280	32	—	—	—	—	—	—
Nagy-Szeben	27	hektolter	570	450	400	400	230	480	150	100	350	36	—	—	—	—	—	—
Nagy-Yárad	24	"	562	458	446	322	219	308	260	140	320	48	—	—	—	—	—	—
Sepsit-Szl.-György	23	"	600	550	390	340	280	400	400	150	150	32	—	—	—	—	—	—
Szász-Régen	26	"	575	480	445	360	210	430	280	180	260	28	—	—	—	—	—	—
Torda	24	"	525	400	425	300	225	400	300	30	238	32	—	—	—	—	—	—